HE 145/2025 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi huoltovarmuuden turvaamisesta ja Huoltovarmuuskeskuksesta

4.11.2025,

Markus Lassheikki, johtaja

Huoltovarmuuslainsäädäntö kaipaa monilta osin päivitystä -mutta nykyiset vahvuudet säilyttäen

”Suomessa on hyvin toimiva huoltovarmuusjärjestelmä”
Valtioneuvoston huoltovarmuusselonteko, 2022

Suomalaisen huoltovarmuusjärjestelmän yksi keskeisistä vahvuuksista on julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin tiivis, pitkäjänteinen yhteistyö. Yhteistyömalli on yhdistelmä lakisääteistä, sopimuspohjaista ja vapaaehtoista varautumista.

Hallituksen esitysluonnokseen (24.6.2025) verrattuna, **hallituksen esitys on kehittynyt yhteistyömallia paremmin huomioivaan suuntaan**, mutta esitys on edelleen vahvasti viranomaispainotteinen. Myönteistä, että yhteistyö huoltovarmuusasioissa on nostettu lain kärkeen (lain 1. luku).

2§ Huoltovarmuusneuvosto

- **Määritelty viranomaisten, elinkeinoelämän ja järjestöjen yhteistyöelimeksi.**
- **Sivuelinorganisaationa Huoltovarmuusneuvosto olisi kytketty irti lain 3:ssa ja 4:ssa luvuissa säädetyistä HVK:n johtamisesta ja päätöksenteosta sekä HVK:n ohjauksesta.**
- **Neuvoston tehtäviin kuuluisi muun muassa arvioida sektori-, pooli- ja toimikunta-toiminnan kattavuutta ja tuloksellisuutta sekä ehdottaa niiden vuosittaisia painopisteitä.**
- **Säädöksen perustelujen mukaan jäsenten nimittämisessä tulisi kiinnittää huomiota siihen, että neuvostossa on edustus viranomaisista sekä huoltovarmuuden kannalta olennaisista elinkeinoelämän toimijoista ja järjestöistä.**
- **HE perusteluissa on mainittu osa Huoltovarmuusneuvoston nykyisistä järjestöjäsenistä. Mikään perusteluissa mainituista tahoista ei edusta ruoan huoltovarmuuden kannalta kriittistä, kotimaista alkutuotantoa. MTK:n tulisi jatkossakin edustaa alkutuotannon laajaa yrittäjäjoukkoa Huoltovarmuusneuvoston kokoonpanossa.**

3 § Sektorit, poolit ja toimikunnat

- **MTK pitää hyvänä, että sektoreiden, poolien ja toimikuntien tehtävistä säädetään lailla.**
- **Säädöksessä on tunnistettu toiminta, joka tapahtuu valtakunnallisella ja alueellisella tasolla. Sen sijaan pykälässä ei ole tunnistettu lisääntynyttä kansainvälistä yhteistyötä, jota tehdään niin pohjoismaisella, EU:n kuin NATO:n tasolla.**
- **Ei ole tarkoituksenmukaista, että säädöksessä yhteistyö rajataan oman toimialan viranomaisten, elinkeinoelämän ja järjestöjen verkostoon.**
  MTK esittää, että 3 §:n 2 momentista poistetaan sanat ”*oman toimialansa*”.
- **MTK esittää**, että 3 §:n 3 momentissa todettua **Huoltovarmuuskeskuksen oikeus nimittää sektoreiden, poolien ja toimikuntien toimielinten jäsenet täsmennetään siten, että nimittäminen tapahtuu nykykäytännön mukaisesti *kyseisten toimielinten esityksestä*.**
- **Sektorien, poolien ja toimikuntien juridinen asema jää hallituksen esityksessä määrittelemättä. Esitykseen ei myöskään sisälly TEM:n asettaman selvityshenkilön esittämää poolien toimintaedellytysten vahvistamista tehtäviensä hoitamiseen.**

Huoltovarmuuskeskuksen ohjaus (8§, 9§)

- TEM vastaisi edelleen Huoltovarmuuskeskuksen ohjauksesta ja valvonnasta.

- Koska virastoilla ei ole toimintaa ohjaavaa hallitusta, Huoltovarmuuskeskuksen ohjausmalli uudistettaisiin siten, että Huoltovarmuuskeskuksen hallitus lakkautettaisiin ja ohjaus tulisi pykälässä säädetyistä ministeriöistä oman toimialansa osalta, yhteistyössä työ- ja elinkeinoministeriön kanssa.

- Muutoksen seurauksena HVK:n ohjausmallista käytännössä häviäisi elinkeinoelämän edustus. Kumppanuusmallia ajatellen tämä voi aiheuttaa haasteita, koska kumppanin on voitava olla aidosti mukana tavoitteenmuodostuksessa.

- Uudessa ohjausmallissa TEM asettaisi HVK:n ohjauksen tueksi ohjausryhmän, jossa olisi edustus kaikista ministeriöistä. HVK:n pääjohtaja ja Huoltovarmuusneuvoston keskuudestaan nimeämä edustaja toimisivat ohjausryhmän asiantuntijajäseninä. Ei päätösvaltaa.

Tiedon liikkuminen (21§, 22§, 23§, 25§)

- Huoltovarmuuskeskuksen tiedonsaantioikeudet laajenisivat. Uutena asiana tulisi **oikeus saada maksutta toiselta viranomaiselta** välttämättömiksi arvioidut tiedot.

- Elinkeinonharjoittaja ja elinkeinoelämän järjestö olisivat jatkossa velvollisia antamaan HVK:n pyynnöstä välttämättömät tiedot (**tietojenvelvollisuus**). Tiedot on toimitettava maksutta, ilman aiheetonta viivästystä ja vaadittaessa annettava kirjallisina. Uhkasakon asettaminen noudattamisen tehosteeksi.
  - –Sektorien ja poolien nykyisen tiedonsaantioikeuden poistamista ei ole perusteltu. Luonnos on tältä osin ristiriidassa TEM:n arviomuistion (2024/47) kanssa.

- HVK:lla olisi salassapitosäännösten estämättä **oikeus luovuttaa tilannekuvatietoa** viranomaisille ja sektori- ja pooli- ja toimikuntatyössä mukana oleville yrityksille ja järjestöille. Tiedon jakamista ei tule rajoittua ainoastaan tilannekuvaan, koska varautumisessa tarvitaan monipuolista ennakointitietoa.

- Tilannekuvatiedon keruu perustuu nykyään pitkälti poolien toimintaan ja yhteistoimintaan elinkeinoelämän kanssa. Esitetty muutos veisi toimintaa viranomaiskeskeisempään suuntaan ja muuttaisi olennaisesti perinteistä yhteistyömallia.

Kiitos mielenkiinnosta!

Markus.Lassheikki@mtk.fi
Puh. 040 7799 680